

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ



ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

« 08 » 2025 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТИКО-ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА
підготовки магістрів

денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Політологія

спеціальності 052 Політологія

галузі знань 05 Соціально-поведінкові науки

ВИКЛАДАЧ: Цокур Євген Георгійович, д.політ.н., доц., проф. кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри Політології

Протокол № 1 від "22" серпня 2025 р.
Завідувач кафедри Політології

(підпис)

Цокур Є.Г.
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Цокур Є.Г.
(ініціали, прізвище)

2025 рік

Зв'язок з викладачем:

Е-mail: thcokur2004@ukr.net

Телефон: 067 612 94 20

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення); Telegram за номером 067 612 94 20

Кафедра: політології, 4 корп. ЗНУ, вул. Дніпровська, 33а

1. Опис навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни: є ознайомлення студентів з історією розвитку концепцій політико-просторової організації суспільства, політичної географії, різноманітними науковими школами та концепціями.

Завдання навчальної дисципліни:

- оволодіння знаннями із предмету, об'єкту та структури дисципліни «Політико-просторова організація суспільства»;
- формування уявлень про лімологію (науку про кордони, політичні функції кордонів);
- встановлення зв'язку дисципліни територіальна організація населення з теорією адміністративно-територіального поділу держави.

Програма курсу «Політико-просторова організація суспільства» відповідає навчальному плану підготовки магістрів із спеціальності «Політологія».

Засвоєння дисципліни дає можливість сформувати практичну готовність студентів до фахової діяльності. Опанування матеріалу курсу актуалізує аналітичні та прогностичні здібності магістрів, що необхідні при дослідженні впливу територіальних та географічних факторів на перебіг політичних процесів у сучасному світі.

2. Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	3-й	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	10 год.	
Семінарські заняття	10 год.	
Практичні заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	70 год.	
Консультації	Розклад розміщення консультацій: https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=37023&lang=ukr&news_code=tsokur---vgen-georgijovich Кількість: 2 год. особисті – понеділок, з 9:00 до 11:30, IV корпус, ауд. 310; дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю Запис на консультації: thcokur2004@ukr.net	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4234	

3. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Результати навчання та компетентності	Методи навчання / форми і методи оцінювання
ЗК 01. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК03. Здатність розробляти проєкти та управляти ними. ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань. ПР 03. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.	Опрацювання першоджерел; опитування на практичних заняттях; тестування в системі Moodle; написання есе; завдання на порівняльний аналіз
ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. ЗК 07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми. ПР 05. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог ПР 08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проєкти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів..	Відповіді на практичних заняттях Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру.
СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації. СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти. СК08. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати політичні дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості. ПР 09. Пропонувати власні способи вирішення політологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів

3.Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до політико-просторової організації суспільства

Тема1. Теоретичні основи політико-просторової організації суспільства. Концепція територіально-політичної організації суспільства. Об'єкт, предмет і структура територіально-політичної організації суспільства. Світова і вітчизняна політична географія: основні концепції та ідеї.

Нова модель територіально-політичної організації суспільства: витоки, проблематика, теорія. Концепції територіально-політичної організації суспільства на сучасному етапі.

Тема 2. Політичні передумови соціально-економічного розвитку України.

Адміністративно-територіальні зміни 90-х років. Поняття природних умов і природних ресурсів Родовища залізних руд, їх економічна оцінка і проблеми розвитку. Поновлювані і не поновлювані природні ресурси. Державні і економічні кордони. Класифікація природних ресурсів. Економічна оцінка

природних умов і природних ресурсів України. Проблема сировинних районів країни. Вугільні басейни країни їх економічна оцінка і проблеми розвитку.

Тема 3. Територіальні особливості демографічного і етнонаціонального розвитку України.

Соціально-демографічні чинники розміщення продуктивних сил. Населення, його чисельність, інтенсивність демографічних процесів (народжуваність, смертність, природний приріст і т.д.) і їх територіальна диференціація. Територіальні особливості демографічного розвитку країни. Проблеми природного приросту населення в 90-х роках. Особливості зовнішньої і внутрішньої міграції. Проблема міграції. Національний склад. Вплив національного складу на адміністративне ділення, територіальну структуру господарства і спеціалізацію економічних районів Росії. Безробіття в Україні і його економічні причини.

Міське розселення, головні джерела зростання міського населення до 90-х років. Причини зниження чисельності міського населення в 90-і роки. Класифікація міст за кількістю жителів. Сільське розселення, його типи і територіальні особливості. Чинники, що впливають на особливості сільського розселення.

Змістовий модуль 2. Економічні аспекти політико-просторової організації суспільства.

Тема 1. Основні особливості розміщення і територіальної організації промисловості і її галузей.

Закономірності, принципи і чинники розміщення виробництва. Закономірності і принципи розміщення виробництва як методи господарювання. Техніко-економічні особливості виробництва (матеріаломісткість, тепло- і енергоємність і транспортабельність, водоемність і ін. чинники), вплив їх на розміщення різних галузей промисловості.

Галузева структура народного господарства. Основні тенденції розвитку російської промисловості в 90-і роки. Прискорення спаду виробництва в наукоємкій промисловості і руйнування науково-виробничого потенціалу. Структурні зміни в промисловості. Сировинна спрямованість в економіці.

Сучасні проблеми розвитку ТЕК України. Завдання по структурному перетворенню промисловості. Основні пропорції територіального характеру промислових районів, вузли, центри. Значення організаційно-економічних особливостей у формуванні виробничих систем. Територіальна організація галузей ТЕК. Проблеми розвитку нафтової, газової, вугільної промисловості. Електроенергетика.

Тема 2. Особливості територіальної організації економічних районів.

Поняття про економічне районоутворення і районування. Економічне районування як інструмент реалізації регіональної політики держави. Історія розвитку районування. Економічні райони України та їх характеристика.

Практика економічного районування і її взаємодія з політико-адміністративним устроєм країни Особливості економічних районів і їх місце в територіальному розподілі праці. Проблема вдосконалення економічного районування в сучасній Україні.

Основи концепції територіально-виробничих комплексів. Місце і роль України в територіальному розподілі праці. Тенденції розвитку зовнішньоекономічних зв'язків в сучасній Україні. Проблеми, пов'язані з лібералізацією зовнішньоекономічної діяльності. Структура експорту і імпорту. Сировинна спрямованість експорту.

Тема 3. Основні чинники і особливості розвитку і розміщення сільського господарства.

Структура АПК. Місце сільського господарства в АПК. Значення природних особливостей, основні зернові райони, сільськогосподарське районування. Поняття продовольчої безпеки країни. Показники продовольчої безпеки країни. Причини спаду сільськогосподарського виробництва і напряду виведення АПК з кризового стану. Проблема продовольчої безпеки України. Роль фермерських господарств в забезпеченні населення сільськогосподарськими продуктами.

Змістовий модуль 3. Соціальні аспекти політико-просторової організації суспільства.

Тема 1. Соціально - економічні аспекти політичного - територіальної організації держави.

Економічні аспекти політичної географії. Вплив соціально - економічних факторів на територіальну організацію держави. Соціальні аспекти політичної географії. Перспективи соціально - економічної регіоналізації України та світу. Трансформація економічного районування України на сучасному етапі. Економічна регіоналізація України та її вплив на внутрішньо політичні процеси в держави протягом останнього десятиліття.

Тема 2. Міжзональний розподіл праці.

Основні тенденції і особливості реформування економічного простору на території сучасної України. Розміщення трудових ресурсів по території країни. Територіальний розподіл праці. Місце і роль регіонів України в територіальному розподілі праці.

Проблеми економічної інтеграції. Освітній рівень економічно активного населення. Слабка забезпеченість трудовими ресурсами північних і східних районів країни і пов'язані з цим проблеми. Ринок праці і проблема безробіття в сучасній Україні.

Основні тенденції і особливості соціально-економічного розвитку України. Територіальні аспекти безробіття. Транспорт як необхідна умова і матеріальна основа територіального розподілу праці. Територіальна організація основних видів управління.

Тема 3. Територіальні особливості демографічного і етнонаціонального розвитку України.

Адміністративно-територіальний поділ України. Функції та повноваження центральної, обласної, місцевої влади. Функції та повноваження виконавчої та представницької влади. Проблеми та труднощі місцевого самоуправління в Україні. Виникнення та типи адміністративно-територіального поділу та місцевого самоврядування.

Реформи адміністративно-територіального устрою в Україні. Аналіз адміністративно-територіального поділу та місцевого самоврядування в Україні та інших державах світу. Функції, географічні та політичні умови, передумови та наслідки цих реформ. Усталеність та застосування адміністративно-територіального поділу: протиріччя між стабільністю адміністративних кордонів та динамізмом суспільного розвитку.

Змістовий модуль 4. Проблематика кордонів у політико-просторовій організації суспільства.

Тема 1. Геополітичне становище України.

Основні геополітичні моделі розвитку України. Тенденції геополітичних змін у сучасному світі. Фактори геополітичної регіоналізації України. Еволюція геополітичних ідей. Зміна наукових уявлень про простір. Теорія світових систем І.Валерстайна-Тейлора. Екзистенціальний підхід до простору та теорія цивілізацій. Глобалізація та її вклад в геополітику.

Геополітичні регіони України. Зміни геополітичного положення України протягом ХХ ст. Тенденції та перспективи змін геополітичного статусу України. Вплив глобалізації на геополітичні перспективи України.

Тема 2. Проблематика кордонів держави та територіальна ідентичність.

Кордони та концепції територіально-політичної організації суспільства.

Державне будівництво, національна і територіальна ідентичність. Типи федерацій в сучасному світі. Теоретичні підходи до вивчення кордонів. Класифікація кордонів. Фактори класифікації – морфологія, природні особливості, історія, тривалість існування. Функції кордонів – бар'єрна, фільтруюча, контактна, функція відображення, регулювання, відділення та співставлення.

Проблематика державних кордонів у сучасній Україні. Державний кордон України. Проблематика делімітації державного кордону України. Адміністративні кордони та їх роль у державотворчому процесі.

Тема 3. Розвиток прикордонних районів.

Геополітичні зміни в Україні на початку 90-х років ХХ в. Зміна геополітичного положення України після розпаду СРСР. Економічні, політичні, соціальні, демографічні аспекти геополітичного положення, формування меж. Багатополярний світ, відносини з країнами ближнього і далекого зарубіжжя.

Територіальні домагання до України. Єдиний економічний простір в пострадянський період. Проблема становлення. Економічна інтеграція як чинник стабілізації соціально-економічного розвитку країни.

Взаємини з країнами колишнього СРСР. Особливості розвитку населення, сільського господарства, транспорту, промисловості, Проблеми розвитку традиційних форм господарської діяльності.

Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Теоретичні основи політико-просторової організації суспільства	1		щотижня
	Політичні передумови соціально-економічного розвитку України	1		щотижня
	Територіальні особливості демографічного і етнонаціонального розвитку України	1		щотижня
2	Основні особливості розміщення і територіальної організації промисловості і її галузей	1		щотижня
	Особливості територіальної організації економічних районів	1		щотижня
	Основні чинники і особливості розвитку і розміщення сільського господарства	1		щотижня
3	Соціально - економічні аспекти політичного - територіальної організації держави	1		щотижня
	Міжзональний розподіл праці	1		щотижня
	Територіальні особливості демографічного і етнонаціонального розвитку України	1		щотижня
	Геополітичне становище України	1		щотижня
4	Проблематика кордонів держави та територіальна ідентичність	1		щотижня
	Розвиток прикордонних районів	1		щотижня
Разом		10		

6. Теми семінарських занять

№ змістового	Назва теми	Кількість годин	Згідно з розкладом
--------------	------------	-----------------	--------------------

модуля		о/д.ф.	з.ф.	
1	Теоретичні основи політико-просторової організації суспільства	1		щотижня
	Політичні передумови соціально-економічного розвитку України	1		щотижня
	Територіальні особливості демографічного і етнопонаціонального розвитку України	1		щотижня
2	Основні особливості розміщення і територіальної організації промисловості і її галузей	1		щотижня
	Особливості територіальної організації економічних районів	1		щотижня
	Основні чинники і особливості розвитку і розміщення сільського господарства	1		щотижня
3	Соціально - економічні аспекти політичного – територіальної організації держави	1		щотижня
3	Територіальні особливості демографічного і етнопонаціонального розвитку України	3		щотижня
4	Геополітичне становище України	1		щотижня
	Проблематика кордонів держави та територіальна ідентичність	1		щотижня
Разом		10		

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Самостійна робота



№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	1.Виділіть основні положення теорії організації, які безпосередньо визначають місце та роль організаційного проектування в організаційній системі. 2. Поясніть зв'язок цілей, задач та принципів організаційного проектування. 3. Обґрунтуйте взаємозв'язок стадій та етапів організаційного проектування. 4.Доведіть необхідність розгляду горизонтальних функціональних зв'язків як необхідної складової організаційного проектування. 5. Обґрунтуйте потреби організації в координації. 6. Визначте сутність ротації як альтернативи спеціалізації. 7. Обґрунтуйте значимість внутрішньоорганізаційних комунікацій в процесі проектування організації.	15	
2	1.Визначити основні переваги та недоліки застосування системного підходу до проектування організаційних структур. 2.Які існують обмеження до застосування на практиці структурно-процесного підходу? 3. Обґрунтувати напрямки застосування функціонального підходу до проектування організаційних структур. 4. Визначити цілі та задачі стадій організаційного проектування.	15	

	5. Обґрунтувати сукупність етапів організаційного проєктування в процесі діагностики. 6. Виявити особливості розподілу повноважень та відповідальності на кожній стадії організаційного проєктування		
3	1.Визначте типи документів, які розробляються на кожній стадії організаційного проєктування. 2. Охарактеризуйте основні складові інформаційної підсистеми, які слід враховувати при реалізації організаційного проєкту. 3. Проаналізуйте підходи до формування нормативного забезпечення організаційного проєкту. 4.Розкрийте головні аспекти діяльності команд. 5. Розкрийте причини, за якими міжфункціональну команду вважають високоефективною. 6.Проаналізуйте чинники, що впливають на розвиток команд.	20	
4	1. Визначте етапи проєктування організаційних структур управління: сутність та призначення. 2. Проаналізуйте особливості діагностики організаційної структури управління. 3. Обґрунтуйте розробку організаційної структури управління. 4. Запропонуйте напрями реорганізації організаційних структур управління.	20	
Разом		70	



№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки Тема 1 1. Концепція територіально-політичної організації суспільства. 2. Об'єкт, предмет і структура територіально-політичної організації суспільства. 3. Світова і вітчизняна політична географія: основні концепції та ідеї Тема 2. 1. Адміністративно-територіальні зміни 90-х років. 2. Поняття природних умов і природних ресурсів 3. Державні і економічні кордони. Тема 3. 1. Соціально-демографічні чинники	7-5 балів - повна змістовна відповідь на всі питання, оперування багатьма літературними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 4-3 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 2-1 бал - поверховий	10
		розміщення продуктивних сил. 2. Населення, його чисельність, інтенсивність демографічних процесів і їх територіальна диференціація. 3. Територіальні особливості демографічного розвитку країни. 4. Проблема міграції. 5. Національний склад. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1122243	виклад матеріалу, слабе знання літературних джерел. Тест: мах 3 бали	

Практичні заняття Практичне завдання - написання есе		<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.	5 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності. 4-3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння	5
---	--	---	--	----------

			узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності	
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2	-	-	15
2	Теоретичне завдання	Питання для підготовки Тема 1	7-5 балів - повна змістовна	10

	Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	1. Закономірності, принципи і чинники розміщення виробництва. 2. Галузева структура народного господарства. 3. Сучасні проблеми розвитку ТЕК України Тема 2. 1. Поняття про економічне районоутворення і районування. 2. Практика економічного районування і її взаємодія з політико-адміністративним устроєм країни 3. Основи концепції територіально-виробничих комплексів. Тема 3. 1. Структура АПК. 2. Місце сільського господарства в АПК. 3. Значення природних особливостей, основні зернові райони, сільськогосподарське районування. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=112243	відповідь на всі питання, оперування багатьма літературними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 4-3 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 2-1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабе знання літературних джерел. Тест: мах 3 бали	
	Практичне завдання – Написання есе	<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо	5 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та	15

		використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.	самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності. 4-3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте	
--	--	--	--	--

			висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2	-	-	15
3	Теоретичне завдання Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки Тема 1 1. Економічні аспекти політичної географії. 2. Вплив соціально - економічних факторів на територіальну організацію держави. 3. Соціальні аспекти політичної географії. Тема 2. 1. Адміністративно-територіальний поділ України. 2. Функції та повноваження центральної, обласної, місцевої влади. 3. Функції та повноваження виконавчої та представницької влади. 4. Проблеми та труднощі місцевого самоуправління в Україні. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=112243	7-5 балів - повна змістовна відповідь на всі питання, оперування багатьма літературними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 4-3 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 2-1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабе знання літературних джерел Тест: max 3 бали	10

	Практичне завдання – Написання есе	<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.	5 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності. 4-3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до	5
--	---	---	---	----------

			студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2	-	-	15
4	Теоретичне завдання Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки: Тема 1. 1. Основні геополітичні моделі розвитку України. 2. Тенденції геополітичних змін у сучасному світі. 3. Фактори геополітичної регіоналізації України. 4. Еволюція геополітичних ідей. 5. Зміна наукових уявлень про простір. Тема 2. 1. Кордони та концепції територіально-політичної організації суспільства.	7-5 балів - повна змістовна відповідь на всі питання, оперування багатьма літературними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 4-3 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу	10

		2. Державне будівництво, національна і територіальна ідентичність. 3. Проблематика державних кордонів у сучасній Україні. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=112243	засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 2-1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабе знання літературних джерел Тест: мах 3 бали	
	Практичне завдання – Написання есе	<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.	5 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності. 4-3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати	5

			основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2	-	-	15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8	-	-	60

Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання – відповідь на питання заліку, заліковий тест	Перелік питань до заліку https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=112243 Заліковий тест https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=112243	Кількість питань на які надано повну змістовну відповідь (1 питання – 10 балів) – усього 2 питання Заліковий тест – 5 питань (1 питання – 2 бали) Критерії оцінювання відповіді на кожне залікове питання: 9-10 балів – повна змістовна відповідь на всі запитання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 7-8 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 4-6 балів – поверховий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел; 1-3 бали – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі	30
	Практичне завдання – залікове есе	Теми есе https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=112243	та помилкові визначення понять Есе – 10 балів Критерії оцінювання залікового есе: 10-7 балів – зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 6-4 бали - зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити	10

			логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 3-1 бали - зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		



9. Рекомендована література

Основна:

1. Політична географія світу : Навчально методичний посібник з курсу / уклад. В. О. Прудько. Ніжин:НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 30 с.
2. Геополітика : навчально-методичний посібник / упоряд.: І. Милосердна ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2023. 92 с.
3. Гольцов А.Г. Геополітика і політична географія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.
4. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів : навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2021. 61 с.
5. Коршук Р.М. Етнополітологія: історія і теорія. Київ : Алерта, 2020, 316 с.

Додаткова:

1. Арон Р. Мир і війна між націями. Київ: Юніверс, 2000. 688 с.
2. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2000. 198 с.
3. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концеп-ти: Пер. з англ. Київ: Либідь, 2004. 740 с.
4. Бруз В. С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів. Київ: Либідь, 1995. 111 с.
5. Валевський О. Л. Гончар М. М. Структура геополітичних інтересів України. Київ: 1995. 99 с.
6. Врублевський В. К., Хорошковський В. І. Український шлях. Начерки: геополітичне становище Українцят її національні інтереси. Київ, 1997. 426 с.
7. Геополітика: Підручник / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. Київ: МАУП, 2004. 296 с.
8. Гольцов А. Г. Політична географія: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2007. 256 с
9. Дергачов В. А. Геополітика. Київ: ВИРА-Р, 2000. 448 с.
10. Дністрянський М. С. Україна в політико-географічному вимірі. Львів, 2000. 310 с.
11. Дорошко М. С. Країнознавство. Країни СНД: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2007. 286 с.
12. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. Київ: Основи, 1996. 420 с.
13. Етнополітична карта світу ХХІ ст.: Методичний та предметний коментарі / П. Жук, Н. Мазур, Р. Соломонюк, Р. Турчак. Тернопіль: Мандрівець, 2000. 240 с.
14. Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн. Харків: Торнадо, 2001. 352 с.
15. Мадіссон В. В., Шахов В. Л. Сучасна українська геополітика. Київ: Либідь, 2003. 176 с.
16. Соціально-економічна географія України: Навч. пос. / За ред. О. І. Шаблія. Львів: Світ, 1998. 608 с.
17. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 422 с.
18. Троян С. С. Порівняльні політичні системи сучасності: Навч. посіб. Київ: НМЦВО, 2003. 266 с.
19. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів: ЛНУ, 2001. 744 с.
20. Шаповал В. М. Державний лад країн світу. Київ: УЦПС, 1999. 320 с.

Інформаційні ресурси

1. Снігир О. В Україна як об'єкт у геополітичних стратегіях держав трансатлантичного регіону. *Стратегії розвитку України: теорія і практика*. URL : http://www.niss.gov.ua/book/strateg2/chast%203_cnv.htm#a1
2. Геополітичні аспекти впливу на хід війни РФ проти України. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/heopolitychni-aspekty-vplyvu-na-khid-viyny-rf-proty-ukrayiny>
3. Doods K. Introduction: Geopolitics and its Critics URL : <https://www.ashgate.com/pdf/SamplePages/Ashgate-Research-Companion-to-Critical-Geopolitics-Intro.pdf>
4. Venier P. Main Theoretical Currents in Geopolitical Thought in the Twentieth Century URL : <https://espacepolitique.revues.org/1714>
5. Mahan A. The Influence of Sea Power Upon History, 1660–1783. The Project Gutenberg eBook URL : <http://www.gutenberg.org/files/13529/13529-h/13529-h.htm>



10. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску.

Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності. Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу). Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Цифрова повнотекстова база даних англomовної наукової періодики JSTOR: <https://www.jstor.org/>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

За бажанням студентів результати проходження курсів підвищення кваліфікації, стажувань, онлайн-курсів, тощо можуть бути зараховані у якості результату засвоєння відповідного змістового модулю дисципліни.

Комунікація. Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle. Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у Zoom та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу ngml@ukr.net. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи.



ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2024-2025 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса:

v_banakh@znu.edu.ua Гар

яча лінія:

[\(061\) 227-12-76](tel:+380612271276)



РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ.

Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>